

KUOPION KAUPUNGIN KOTIHOIDON PALVELUKUVAUS

Sisällys

0. YLEISTÄ KOTIHOIDON PALVELUISTA.....	4
1. KOTIHOIDON SISÄLTÖ	5
1.1 HENKILÖKOHTAINEN HYGIENIA	5
1.2 RAVITSEMUS	5
1.3 LÄÄKEHUOLTO JA MITTAUKSET	5
1.4 KOTISAIRAAANHOIDON TEHTÄVÄT	5
1.5 TOIMINTAKYVYN EDISTÄMINEN	6
1.6 OHJAUS JA NEUVONTA.....	6
1.7 VAATEHUOLTO	7
1.8 SIISTIMINEN	7
1.9 ASIOINTI	7
1.10 MUUT TEHTÄVÄT	7
1.11 YÖAIKAINEN HOITO	8
2. TUKIPALVELUJEN SISÄLTÖ.....	8
2.1 ATERIAPALVELUT	8
2.2 TURVAPALVELUT	8
2.3 PÄIVÄRYHMÄTOIMINTA.....	9
2.4 KOORDINOITU VERKOSTOYHTEISTYÖ JA VAPAAEHTOISTOIMINTA KAUPUNGIN PÄIVÄKESKUKSISSA.....	9
3. LIITTEET	9

O. YLEISTÄ KOTIHOIDON PALVELUISTA

Tässä palvelujen sisältökuvauksessa kuvataan kotihoidon palveluita niiden asiakkaiden näkökulmasta, jotka asuvat omissa kodeissaan. Kotihoidon palvelut järjestää Kuopion kaupunki, jolloin palveluntuottajina voivat olla myös kaupungin lisäksi yksityiset palveluntuottajat.

Kotihoidon toimintaperiaatteena on tukea asiakkaan kotona asumista, terveyttä ja toimintakykyä sekä antaa hyvää ja turvallista hoivaa ja hoitoa ja huolenpitoa kotihoidon kriteerit täyttävälle asiakkaalle. Hoito toteutetaan toimintakykyä edistävällä ja ylläpitävällä työotteella siten, että asiakkaan omaa toimintakykyä ylläpidetään ja asiakasta tuetaan selviytymään mahdollisimman omatoimisesti päivän askareista ja hoitotoimenpiteistä. Omaisia ja lähipiiriä tuetaan osallistumaan asiakkaan kotona asumisen tukemiseen. Jos asiakas ei kykene selviytymään itsenäisesti tai ohjattuna päivittäisistä toiminnoista, kotihoito avustaa niissä asiakasta. Kotihoidon käyntien sisältö perustuu aina palvelu-, hoito- ja kuntoutumissuunnitelmaan.

Asiakkaan palvelutarve arvioidaan hyödyntämällä erilaisia toimintakykytesteihin soveltuvia menetelmiä. Näitä ovat mm. asiakaskortti, RaVa – toimintakyky-mittaus ja tarvittaessa MMSE – mittaus. Palvelutarpeen arviointi tehdään vähintään 3 kk välein kaikista kotihoidon piirissä olevista asiakkaista sekä kaikista uusista kotihoidon piiriin hakeutuvista / ohjatuista asiakkaista.

Kuopion kaupunki määrittelee asiakkaalle tuen tarpeen perusteella hoitoluokan. Hoitoluokalla tarkoitetaan hoidonporrasta, jolla varmistetaan, että asiakkaan tarvitseman tuen määrä ja sisältö vastaa tuotettavaa kotihoitoa niin sisällöllisesti kuin määrällisesti.

Kotihoidossa käytetään kotihoitokansiota, jonka tiedot omahoitaja pitää ajan tasalla. Kotihoitokansio säilytetään asiakkaan kotona ja se kulkee asiakkaan mukana sairaalaan, vuorohoitajaksolle jne. Asiakkaan tiedot, kuten tiedot asiakaskäynneistä ja muutokset asiakkaan toimintakyvyssä kirjataan Pegasos-asiakastietojärjestelmään.

Mikäli asiakkaan tilanne vaatii, niin pidetään hoitoneuvottelu asiakkaan ja hänen lähiomaistensa sekä viranomaisverkostonsa kanssa, jossa tehdään toimintakykyä edistävä jatkosuunnitelma. Jos hoitoneuvottelu ei tuota tulosta, jatkohoidosta päätetään yhdessä moniammatillisen hoitotiimin kanssa. Tarvittaessa pyydetään geriatrin ja/tai psykiatrin, asiakkaan ja hänen lähiomaistensa sekä viranomaisverkostonsa kanssa konsultaatio.

Kotikäynnillä voimakkaasti päihteiden vaikutuksen alaisena olevalta asiakkaalta tarkistetaan yleistila ja pyydetään lääkäriltä hoito-ohje mm. lääkehuoltoon sekä jatkohoitoon. Työturvallisuus huomioidaan mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden hoitotyössä mm. parityöskentelyn avulla.

Kuopion kaupungin kotihoidossa toimii kehittämissyörymiä, joiden kautta ylläpidetään ja kehitetään henkilöstön osaamista liittyen diabeteksen hoitoon, toimintakykyä edistävään hoitotyöhön, kotisaattohoitoon, hyvinvointitekologiaan, perehdytykseen, mielenterveys- ja päihdeasiakkaan hoitoon, kirjaamiseen, muistisairaalan hoitoon ja hyvinvointia edistäviin kotikäynteihin.

Työsuojelullisista syistä asiakkaan ei tule tupakoida hoitajan läsnä ollessa (Savuton Kuopio).

1. KOTIHOIDON SISÄLTÖ

1.1 Henkilökohtainen hygienia

Henkilökohtaisen hygienian ylläpitämiseen kuuluu asiakkaan ohjaaminen ja tarvittaessa avustaminen suihkussa asiakkaan omia voimavaroja hyödyntäen kerran viikossa. Erytisten terveydellisten perusteiden, kuten ihorikkojen ennaltaehkäisemiseksi tai hoitamiseksi, suihkupesuja voidaan tehdä useammin. Lisäksi huolehditaan päivittäiset pienpesut asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Tarvittaessa huolehditaan ihon perusrasvauksesta, parranajosta sekä kynsien leikkauksesta.

1.2 Ravitsemus

Asiakasta ohjataan ja neuvotaan syömään terveellistä ja monipuolista ruokaa. Mikäli hän ei pysty itse valmistamaan aterioitaan, ohjataan asiakas ruokallemaan hänelle mieluisaan ruokapaikkaan, lähimpään toimintakeskukseen, tilataan ateriapalvelu ja/tai hankitaan valmiita aineksia kauppapalvelun kautta. Asiakas voi halutessaan ostaa myös ruoanvalmistuspalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta.

Käyntien yhteydessä huolehditaan aamu, väli- ja iltapalan laitosta yhdessä asiakkaan kanssa, riittävän nesteen saannista sekä valmiin ruoan lämmityksestä. Ruokailun toteutumista seurataan erityisesti muistihäiriöisillä.

Asiakkaan painoa seurataan säännöllisesti ja mittaustulokset kirjataan potilastietojärjestelmään. Ruoan tuoreutta ja menekkiä seurataan säännöllisesti. Tarvittaessa konsultoidaan tai ohjataan asiakas ravitsemusterapiaan. Kotihoidon asiakkaiden ravitsemustilaa mitataan säännöllisesti MNA-testin avulla.

Ravitsemusongelmiin puututaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Asiakkaan painoa seurataan säännöllisesti kuukausittain ja mittaustulokset kirjataan potilastietojärjestelmään.

1.3 Lääkehuolto ja mittaukset

Apteekkiasioinnissa asiakas ohjataan käyttämään ensisijaisesti apteekin koneellista annosjakelua tai dosettijakelua. Poikkeuksena ovat asiakkaat, joille ei lääkärin päätöksestä sovellu apteekin lääkkeiden annospussijakelu. Jos asiakas ei halua kyseistä palvelua, hänellä on oikeus järjestää lääkkeenjako itse haluamallaan ja kustantamallaan tavalla. Marevan -lääkityksen jakaa kotihoito.

Asiakkaalle annostellaan lääkkeet tarvittaessa suuhun asti, jos hän ei esimerkiksi muista niitä itse ottaa. Myös esimerkiksi erilaiset lääkelastarit, suihkeet ja silmä- ja korvatipat annostellaan asiakkaalle, mikäli hän ei niitä itse kykene laittamaan. Asiakasta avustetaan tarvittaessa myös insuliinin pistossa ja verensokerin mittauksessa. Verenpaine mitataan lääkärin ohjeen mukaan tai vähintään kerran kuukaudessa.

1.4 Kotisairaanhoidon tehtävät

Kotisairaanhoidoa toteutetaan asiakkaan terveyttä, omatoimisuutta ja toimintakykyä edistäen. Hoidon arviointi tapahtuu geriatrisella arviointimenetelmällä, johon kuuluu kokonaistilanteen arviointi haastatteleamalla (asiakas ja läheinen), havainnointi sekä erilaisten toimintakykymittareiden käyttö.

Kotisairaanhoido sisältyy asiakkaalle annettavaan kotihoitoon lääkärin antamien ohjeiden mukaisesti ja lääkärin valvonnan alaisena. Kotisairaanhoidossa pyritään sairauksien ja voinnin laskun enna-

kointiin ja ennaltaehkäisyyn sekä nopeaan reagointiin tilanteissa, joissa hoidettavan vointi äkillisesti heikkenee.

Kotisairaanhoidossa neuvotellaan hoitavan lääkärin kanssa hoitomuodot, joista asiakas selviytyy mahdollisimman itsenäisesti ja valitut hoitomuodot vähentävät hoitokertojen määrää.

Säännöllisen kotihoidon asiakkailta verikokeet otetaan kotona kotikäyntien yhteydessä. Mikäli säännöllisen kotihoidon kriteerit eivät täyty, asiakas käy laboratorioissa kokeissa itse tai saatettuna. Jos tämä ei onnistu terveydellisten syiden tai fyysisen, psyykkisen tai kognitiivisen toimintakyvyn alhaisuuden vuoksi, kokeet otetaan kotona (esim. leikkauksesta toipuminen, keskivaikea/vaikea muistisairaus, akuutti sairastuminen).

1.5 Toimintakyvyn edistäminen

Kotihoitoa toteutetaan kuntouttavalla työllä, jossa keskeisenä ajatuksena on tukea asiakasta selviytymään mahdollisimman itsenäisesti arjen askareista ja päivittäisistä toiminnoista. Asiakkaan puolesta ei tehdä sitä mihin hänen omat voimavaransa riittävät. Toimintakyvyn tukemisessa korostuu arkiliikunta ja asiakasta ohjataan yksilöllisesti tekemään erilaisia voimistelu- ja lihaskuntoliikkeitä. Asiakasta ohjataan ja motivoidaan osallistumaan myös kodin ulkopuoliseen toimintaan esim. päiväryhmätoimintaan, erilaisiin liikuntaryhmiin ja ulkoiluun.

Asiakkaan toimintakykyä arvioidaan havainnoimalla ja käyttämällä apuna käytössä olevia mittareita kuten Rava, Bartel, 5 x tuolista ylösnousu, GDS-15 ja Yli 65-vuotiaan alkoholi- ja voimavaramittarit, jotka tehdään 6 kuukauden välein. Muistisairaana asiakkaan toimintakyvyn arviointiin ja seurantaan käytetään MMSE ja ADCS-ADL – mittareita, jotka tehdään 6 kuukauden välein. Tältä pohjalta laaditaan asiakkaan kanssa yhdessä yksilöllinen asiakkaan voimavarat huomioon ottava toiminta-/kuntoutussuunnitelma, joka kirjataan osaksi hoitosuunnitelmaa. Toimintakykyä arvioidaan ja hoitosuunnitelma päivitetään säännöllisesti 3 kk välein ja tarpeen vaatiessa.

Tavoitteisiin pääsemiseksi on tärkeää että asiakas, asiakkaan läheiset ja hoitohenkilökunta sitoutuvat toimimaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Alkuvaiheessa huomioidaan myös asiakkaan toimintaympäristön esteettömyys ja turvallisuus. Asiakkaalle huolehditaan hänen tarvitsemansa apuvälineet ja ohjataan niiden käytössä. Tarvittaessa kotihoito toimii yhteistyössä moniammatillisen työryhmän kanssa esim. fysioterapeutti, toimintaterapeutti, puheterapeutti, ravitsemussuunnittelija, muistihoitaja.

1.6 Ohjaus ja neuvonta

Kotihoidon työntekijä ohjaa ja tarvittaessa avustaa asiakasta ja omaista hakemaan erilaisia taloudellisia tai sosiaalisia etuuksia, kuten kuntoutusta, eläkkeensaajan hoito- ja asumistukea, toimeentulotukea, kuljetuspalvelua ja asunnon muutostöitä. Asiakasta opastetaan tukipalveluiden hakemisessa ja kiinnitetään huomiota asunnon turvallisuuteen, mm. ohjataan hankkimaan hyvinvointi- ja turvateknologiaa kotiin. Asiakkaan toimintakyvyn muuttuessa huolehditaan etuuksien ja turvateknologian päivittämisestä.

Kodin paloturvallisuudesta huolehditaan ja tarkistetaan palohälyttimen toiminta, ohjataan asiakasta hankkimaan tarvittaessa turvaliesi ja automaattisesti katkeavia kodin sähkölaitteita. Jos asiakkaalla on esimerkiksi muistisairaudesta johtuvaa yöllistä lähtemistä, turvataan seuranta kulunvalvontalaitteella.

1.7 Vaatehuolto

Asiakkaan pyykkihuolto (käyttövaatteiden pesu, silitys, mankelointi, liinavaatteiden, mattojen, verhojen yms. pesu) ohjataan lähipiirille tai yksityisille palveluntuottajille. Harkinnan mukaan voidaan käyttää talon pyykkitupaa, ellei asiakkaalla ole varallisuutta hankkia omaa konetta.

Lakanat ja tyynyliinat vaihdetaan 2 viikon välein tai tarpeen mukaan perustellusta syystä, esimerkiksi kastelevilla tai sellaisilla asiakkailla, jotka eivät mielenterveydellisten tai taloudellisten syiden takia kykene ottamaan palvelua esim. yksityisiltä palveluntuottajilta. Muilla asiakkailla lakanoiden vaihdosta ja vuodevaatteiden tuuleuksesta huolehtivat omaiset tai yksityiset palveluntuottajat.

1.8 Siistiminen

Asiakkaan kodin (makuuhuone, keittiö, wc/kylpyhuone, eteinen) siisteydestä huolehditaan tarpeen mukaan. Omaisten asuessa samassa taloudessa omaisen huolehtii siistimisestä, mikäli hänen toimintakykynsä sen mahdollistaa. Ensisijaisesti imuroinnista, lattioiden kosteapyyhinnästä ja pölyjen pyyhinnästä huolehtivat omaiset tai yksityiset palveluntuottajat. Eritteiden pyyhintä pinnoilta tehdään tarvittaessa. WC:n pesu suoritetaan tarpeen mukaan. Kodin laitteiden käyttöturvallisuudesta huolehditaan niin, ettei lähettyvillä ole herkästi syttyviä materiaaleja.

Jos asiakkaan toimintakyky ei mahdollista päivittäisten kodinhoidollisten tehtävien tekemistä, tiskit tiskataan, ruokailu- ja keittiön työtasot siistitään ja roskat viedään ulos tarvittaessa päivittäin. Jääkaappi siistitään säännöllisesti. Pakastimen sulatus ohjataan lähipiirille tai yksityisille palveluntuottajille. Kotihoito vastaa ylläpitosiivouksesta niin, että riittävä hygieniataso säilyy.

Perussiivouksessa ohjataan käyttämään yksityisiä palveluntuottajia. Jos sairaalasta kotiutuminen edellyttää kodin perussiivousta tai hoidon ja huolenpidon tarpeessa olevaa asiakasta uhkaa häätö asunnon siivottomuuden takia, eikä asiakkaalla ole mahdollisuutta hankkia siivousta omin varoin, siivouksen järjestämiseksi haetaan harkinnanvaraista toimeentulotukea.

1.9 Asiointi

Kauppa-asioinnin suorittaa asiakas itse, omaiset, lähipiiri tai yksityinen kauppapalvelu. Pankkiasioinnin hoitaa asiakas itse, omaisen tai hänen uskottu henkilönsä (edunvalvoja). Kotihoito suorittaa asioinnin poikkeustapauksissa (esimerkiksi asiakkaan hoidon selvittelyvaiheessa), jolloin laskut ohjataan suoraveloitukseen tai käytetään maksupalvelua.

Apteekki toimittaa annos- tai dosettijakelussa olevien kotihoidon (oman toiminnan piirissä olevien ja lähiapteekissa asioivien) asiakkaiden lääkkeet tiimitiloihin, josta kotihoito kuljettaa ne asiakkaalle.

Saattoapu järjestetään ensisijaisesti omaisten, lähipiirin tai vapaaehtoistyön turvin. Mikäli asiakkaan terveyden ja jatkohoidon kannalta on välttämätöntä, eikä se ole mahdollista omaisten tai yksityisen palveluntuottajan turvin, kotihoito hoitaa asiakkaan saattamisen lääkäriin.

1.10 Muut tehtävät

Poikkeusjärjestelyistä on sovittava erikseen, esimerkiksi puiden kantaminen ja puilla lämmittäminen.

Omahoitaja huolehtii asiakkaan turvalaitteiden toimivuudesta. Turvapuhelimen ja palovaroittimen toiminta testataan erillisten ohjeiden mukaisesti.

Asiakkaiden lemmikkieläinten hoito ja ulkoiluttaminen eivät sisälly kotihoidon tehtäviin. Tarvittaessa asiakkaiden lemmikkieläinten hoito ja ulkoiluttaminen ohjataan ostamaan yksityiseltä palveluntuottajalta.

Läheisten toivotaan ilmoittavan etukäteen kotihoidon henkilöstölle, jos he vierailevat asiakkaan luona hoitaen hänet iltaisin, viikonloppuisin tai juhlapyhinä. Jos pelkkä lääkityksen anto vaatii iltäkäynnin, asiasta neuvotellaan lääkärin kanssa ja pyritään muuttamaan lääkkeen antoaikaa.

1.11 Yöaikainen hoito

Yöhoidon piiriin otetaan asiakas, jonka kotona selviytyminen sitä välttämättä edellyttää. Yöhoidon tarpeellisuutta ja määrää arvioidaan säännöllisesti. Yöhoidon muutoksista tiedottaa asiakkaalle oman alueen kotihoitohenkilöstö. Yöhoidon järjestämisen edellytyksenä on, että yöhoidolla on asiakkaan avain.

Sairaalasta kotiutuville tai asumiskokeilussa oleville annetaan tarvittaessa tilapäistä yöhoitoa, jos se lisää kotiutuksen turvallisuutta. Yöhoidon tarpeellisuutta arvioidaan uudestaan, jos kotiutus jää pysyväksi.

Yöhoidon tehtäviä ovat mm. wc-käynneissä avustaminen (portatiivin ym. apuvälineiden käyttömahdollisuus selvitetty), vaipanvaihto (käytettävissä olevat vaippavaihtoehdot eivät riitä ja ihon kunto edellyttää sitä), katetrointi (muut hoitovaihtoehdot selvitetty), asentohoito asiakkaille, jotka eivät itse pysty vaihtamaan asentoa ja joilla paineahauman vaara on olennainen, asiakkaiden turvapuhelinhälytyksiin vastaaminen sekä voinnin seuranta (kotiutuskokeilut ja sairaalasta kotiutuneet).

2. TUKIPALVELUJEN SISÄLTÖ

2.1 Ateriapalvelut

Ateriapalveluja tuottavat kaupungilta Servica ja yksityiset ateriapalveluntuottajat. Aterian saa lämpimänä arkisin kotiin kuljetettuna ja viikonlopun ruoat toimitetaan kylmänä perjantaisin. Kaupunki perii aterioista ja kuljetuksesta erilliset maksut.

2.2 Turvapalvelut

Asiakas ostaa turvapuhelinpalvelut yksityisesti suoraan Espero Care Oy:lta, jolloin hälytyspäivystyksen, -käynnit ja laskutuksen hoitaa suoraan palveluntuottaja.

Mikäli asiakas täyttää kotihoidon turvapalvelukriteerit, voidaan turvapuhelin myöntää kaupungin palveluna. Kaupungin turvapuhelinpalvelut tuottaa Espero Care Oy.

Asiakkaalla voi olla käytössään turvapuhelinlaite ja ranneke, jolla hän voi hälyttää apua kotiin ympäri vuorokauden. Turvapalvelussa toimii ympärivuorokautinen hälytyspäivystys, ja hälytyksiin vastaa klo 07.00.-19.00. kaupungin kotihoito ja klo 19.00 -07.00. Espero Care Oy. Kaupunki perii palvelusta kuukausittaisen turvapalvelumaksun ja hälytyskäyntimaksun klo 19.00.- 07.00.tehtävistä hälytyskäynneistä.

2.3 Päiväryhmätoiminta

Kotihoidon piirissä olevia asiakkaita kannustetaan osallistumaan kuntouttaviin päiväkeskustoimintoihin, joita kaupunki järjestää osa- ja kokopäiväryhminä arkisin kaupungin palvelukeskuksissa ja esimerkiksi Alavan, Pyörön, Mäntylän sekä Suokadun päivätoimintakeskuksissa. Päiväryhmätoiminnan tavoitteena on tukea asiakkaan ja mahdollisesti häntä hoitavan omaishoitajan kotona selviytymistä.

Kaikissa päiväryhmissä (osa- ja kokopäiväryhmät) kuuluu päivittäiseen ohjelmaan liikuntaosuus istumavoimistelun, ulkoilun tai esimerkiksi erilaisten pelien muodossa. Lisäksi kokopäiväryhmissä asiakkaille tarjotaan mahdollisuus osallistua ohjattuun kuntosaliharjoitteluun. Kaupungin toimipisteiden lisäksi myös yksityiset palveluntuottajat tarjoavat edellä mainittuja palveluja. Säännöllinen lihaskuntoharjoittelu ylläpitää ja vahvistaa lihasvoimia sekä turvaa siten omatoimisuutta ja toimintakykyisyyttä arkisissa askareissa.

2.4 Koordinoitu verkostoyhteistyö ja vapaaehtoistoiminta kaupungin päiväkeskuksissa

Kotihoidon piirissä olevia asiakkaita kannustetaan myös osallistumaan kaupungin päiväkeskuksissa tarjolla oleviin vertaisohjattuihin ryhmätoimintoihin, opiskelijoiden vetämiin tempauksiin ja virike- tuokioihin, liikunnanohjaajien vetämiin kuntojumppiin sekä moninasiin avoimiin tilaisuuksiin, kädentaito- ja kulttuuriharrastusmahdollisuuksia unohtamatta. Kaupungin päiväkeskusten toiminnanohjaajat koordinoivat mm. vapaaehtoistoimintaa verkostoyhteistyönä. Päiväkeskustoiminnoilla on tarkoitus tukea hyvinvointia; luoda osallistumisen ja sosiaalisen vuorovaikutuksen mahdollisuus, ehkäistä syrjäytymistä ja tuoda matalalla kynnyksellä saavutettavaksi mielekkäitä viriketoimintoja.

3. LIITTEET

Asiakaskortti
Tuotokuvaus